

บทนำ

1.อะไร (What?) คือ ขบวนการทางสังคม (social movement)

ปัจจุบัน ปรากฏการณ์ของขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในรูปแบบ ลักษณะต่างๆ เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การเกิดและเติบโตของ องค์กรนอกกระบวนราชการ (Extra-Bureaucracy) ซึ่ง Fred Riggs (1966) มองว่า ไม่มีในสังคมนับช่วงหลังปฏิวัติ 2475 เป็นต้นมา กลับปรากฏเด่นชัด จนทำให้สังคมไทยลอยห่างออกจากรัฐราชการมากขึ้นทุกที

การเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง และการรวมตัวกันเพื่อสร้างพลังทางการเมือง ได้กลายเป็น ปรากฏการณ์ปกติในสังคมไทยไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นคนจน ซึ่งเป็นเกษตรกร ชาวนาชาวไร่ คนงาน ฯลฯ คนชั้นกลาง คือ กลุ่มนักธุรกิจ คนที่มีการศึกษาดี และคนชั้นสูง จนอาจกล่าวได้ว่า คนทุกชั้นชนในสังคมไทยออกมากระทำการรวมหมู่ (collective action) ในรูปแบบการเมืองบนท้องถนน

ด้านหนึ่ง การรวมตัวของประชาชนและการสร้างพลังทางการเมืองของกลุ่ม องค์กร และขบวนการประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นตัวกระทำการหรือตัวแสดงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การล้มล้างรัฐบาล และสร้างเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคมและการเมือง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของการเมืองภาคประชาชนในกระบวนการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเห็นได้ทั้งจากเชิงปริมาณของกลุ่มก้อนของผู้คน และผลที่เกิดขึ้นในเชิงสถาบันและกระบวนการทางการเมือง ดังในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 และรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2550

คำว่า “ขบวนการทางสังคม” และ “ขบวนการทางสังคมแบบใหม่” รวมทั้ง “การเมืองแบบใหม่” ถูกหยิบยกขึ้นมานิยามปฏิบัติการของกลุ่มตนว่าเป็นขบวนการทางสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่บางครั้งเราก็เห็น “อาการคลั่งลัทธิ” (fanaticism) ของบางขบวนการเคลื่อนไหว ที่ไม่สู้แตกต่างไปจากการคลั่งลัทธิศาสนา (cults) มากนัก ในขณะที่บางด้าน การรวมกลุ่มก้อนของประชาชนก็อาจเป็นที่สงสัยว่าอาจมีเบื้องหน้าเบื้องหลัง “มือที่สาม” มีการมองการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนของผู้คนในเชิงลบ ไม่ไว้ใจ

จนทำให้เกิดคำถามว่า “ขบวนการทางสังคม(social movement)” คืออะไรกันแน่ การออกมารวมตัวกันของผู้คนด้วยการชุมนุมทุกลักษณะ รูปแบบ กระทำการรวมหมู่ในลักษณะการออกมารวมตัวกัน โดยมีเป้าหมาย จุดหมายร่วมของผู้คนทุกรูปแบบ ลักษณะ เป็นขบวนการทางสังคมหรือเปล่า การตอบคำถามเหล่านี้คงไม่ง่ายนัก เพราะว่าการนิยาม ความหมายว่า “ขบวนการทางสังคม” คืออะไร ก็เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยการความจริงแท้แน่นอน เพราะ “ขบวนการ

ทางสังคม” มีลักษณะเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ เช่นเดียวกับแนวคิด “ประชาสังคม” (civil society) “การเมืองภาคประชาชน” กล่าวคือ การนิยามขึ้นอยู่กับว่า ผู้ให้นิยามมีบทเรียนและประสบการณ์การมองปัญหาสังคมการเมืองอย่างไร มีเป้าหมายในการอยากเห็นสังคมการเมืองในอนาคตได้อย่างไร รวมทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์และปฏิบัติการซึ่งจะแตกต่างกันออกไปเสมอ

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามตอบคำถามประการแรกว่า ขบวนการทางสังคมคืออะไร โดยการสำรวจทฤษฎีว่าด้วยการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมในยุคสมัยต่างๆ โดยกล่าวถึงนักทฤษฎี บริบทของทฤษฎี ฐานคติในวิเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นว่า เหตุใดขบวนการทางสังคมจึงถูกนิยามไปในแง่มุมต่างๆ ซึ่งจะเห็นว่า การให้นิยาม ความหมาย รวมทั้งการให้คุณค่า ของ “ขบวนการทางสังคม” พัฒนาการไปตามบริบทของสังคมการเมือง

ซึ่งสามารถแบ่งทฤษฎีได้เป็น 3 กระแสด้วยกันคือ ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective Behavior Theory) ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory) และทฤษฎีขบวนการทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement Theory)

สำหรับทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (บทที่ 1) เนื่องจากเกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคมที่ผู้คนเผชิญกับความขัดแย้ง ความวุ่นวายทางสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงราวทศวรรษที่ 1940-50 การศึกษาขบวนการทางสังคมจึงอยู่ภายใต้พฤติกรรมรวมหมู่ และอธิบายจากแง่มุมของจิตวิทยา กล่าวคืออยู่ภายใต้การศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ทางสังคมที่ไม่ปกติ และมองเป็นปรากฏการณ์ในแง่ลบ ในลักษณะการกระทำรวมหมู่แบบไร้เหตุไร้ผล (irrational) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทฤษฎีการวิเคราะห์ฝูงชนของ LeBon ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการอธิบาย แต่อย่างไรก็ดี ภายใต้การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมของทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ก็มีพัฒนาการการให้ความหมายของขบวนการทางสังคมโดยแยกฝูงชนออกจากพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทอื่นๆ และมองขบวนการทางสังคมในฐานะเป็นตัวกระทำที่แม้จะเกิดขึ้นท่ามกลางสภาวะวุ่นวายทางสังคมแต่ก็นำไปสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือองค์กรทางสังคมใหม่

ในขณะที่ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (บทที่ 2) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 อันเป็นบริบทการเติบโตขึ้นของขบวนการทางสังคมที่ลุกขึ้นมาท้าทายสภาพสังคมที่ดำรงอยู่ เช่น ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมือง ขบวนการต่อต้านสงคราม ขบวนการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทำให้การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมในแง่จิตวิทยาเสื่อมความนิยมลง การนิยาม ความหมาย ขบวนการทางสังคมจึงอยู่บนมิติของการเมือง ที่มองในฐานะการกระทำรวมหมู่ที่มีเหตุผล (rational)

นักทฤษฎีการระดมทรัพยากรให้ความหมายของขบวนการทางสังคมว่าเป็น ชุมความเห็นหรือความเชื่อของกลุ่มก่อนผู้คนที่นำเสนอเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการเปลี่ยนแปลงมิติบางอย่างของโครงสร้างสังคม และ/หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งการกระจายผลประโยชน์ของสังคม ซึ่งเป็นการนิยามขบวนการทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันตรงที่พิจารณาว่า

หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือ การรวบรวมผลประโยชน์ และการใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือต่อรอง ปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน

แต่ทฤษฎีการระดมทรัพยากรก็ไม่ได้นิยาม ขบวนการทางสังคมแบบกลุ่มผลประโยชน์ที่มีประเภท หรือลักษณะความขัดแย้ง (type of conflicts) ในมิติผลประโยชน์หรือความต้องการเท่านั้น กล่าวคือ มองขบวนการทางสังคมในฐานะตัวกระทำการทางสังคมที่มุ่งเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางอำนาจเดิมที่ลรากปักฐานอยู่ในสถาบันทางสังคมที่รกรากปักฐาน (anti-establishment) ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม สำหรับทฤษฎีการระดมทรัพยากรมีความแตกต่างที่สำคัญ คือ ขบวนการทางสังคมมีพื้นที่อยู่ตรงชายขอบหรือนอกระบบการเมืองปกติ ในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันกระทำการอยู่ภายใน โครงสร้างการเมืองปกติ และยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทำทลาย ขัดขวางระบบการเมืองปกติ (disruptive) หรือปฏิบัติการทำทลายซึ่งหน้า (direct action)

ส่วนทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (บทที่ 4) ให้ความหมายขบวนการทางสังคมในฐานะเป็นตัวกระทำการทางสังคม (social agent) หรือตัวแสดงในลักษณะการกระทำรวมหมู่เพื่อตอบโต้กับปัญหาและความขัดแย้งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมหลังอุตสาหกรรม และนำไปสู่เปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีกว่า ขบวนการทางสังคม(แบบใหม่) จึงหมายถึง การกระทำรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระดับสังคม (societal) นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงเชิง โครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคม ระเบียบใหม่ทางสังคม (new social order) “การเปลี่ยนรูปแบบรกรากของสังคม” (social transformation) หรือ “การรื้อสร้างใหม่ทางสังคม” (social reconstruction) ฯลฯ ทั้งมีค่านิยม วัฒนธรรม (เช่น ขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี) และการพัฒนาวิถีชีวิตใหม่ ๆ ขึ้นมา เป็นทางเลือก

นักทฤษฎีขบวนการทางสังคมแบบใหม่จึงให้ความหมายขบวนการทางสังคมจากสภาพสะท้อนความขัดแย้งทางสังคม ที่รัฐ ตลาดความพยายามที่จะควบคุมรูปแบบทางวัฒนธรรม การปรากฏตัวขึ้นของขบวนการทางสังคมจึงสะท้อนให้เห็นรอยแยกกับค่านิยม วัฒนธรรม สถาบันทางสังคมที่ลรากปักฐานที่ครอบงำอยู่ ขบวนการทางสังคมจึงหมายถึง การกระทำรวมหมู่ที่มุ่งปลดปล่อยตัวเองออกจากกรอบจำกัดกล่าว

กล่าวโดยสรุป การนิยามว่าอะไรคือ ขบวนการทางสังคม จะสอดคล้องหรือไปด้วยกันกับบริบทหรือลักษณะเฉพาะทางสังคมของยุคสมัยนั้นๆ เช่น ขบวนการแรงงานหรือขบวนการทางสังคมแบบเก่าสอดคล้องกับลักษณะของสังคมอุตสาหกรรม ขบวนการทางสังคมแบบใหม่สะท้อนภาพตัวแทนของสังคมใหม่ยุคหลังการพัฒนาอุตสาหกรรม ในขณะที่ขบวนการทางสังคมในยุคพฤติกรรมรวมหมู่ ก็สะท้อนสภาวะความวุ่นทางสังคม (social unrest) ที่เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลก

2.เหตุใด(Why?) จึงเกิดขบวนการทางสังคม

คำถามสำคัญอีกประการหนึ่งในการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม คือ “เหตุใด?” (“Why?”) จึงเกิดขบวนการทางสังคมขึ้นมาได้ หรือขบวนการทางสังคมปรากฏตัวขึ้นเพราะอะไร ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (บทที่ 1) คำถามดังกล่าวนี้โดยเชื่อมโยงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหรือการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้าง (Structural Transformation) ซึ่งนำมาสู่ความเค้นตึงด้านโครงสร้าง (structural strain) การลิดรอนเชิงเปรียบเทียบ (relative deprivation) ความขัดข้องใจ (frustration ฯลฯ โดย) ในขณะที่ทฤษฎีการวิเคราะห์ฝูงชนอาศัยปัจจัยทางด้านจิตวิทยาอธิบายผ่าน การระบาดทางสังคม (social contagion)

ทฤษฎีขบวนการทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement -NSM) (บทที่ 4) มุ่งอธิบายจากเงื่อนไข ปัจจัยเชิงโครงสร้างเช่นเดียวกับทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ แต่ไม่ได้มองแบบแผนไปด้วยค่านิยมว่าโครงสร้างเดิมอยู่ในลักษณะสมดุล และอธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างดังกล่าว คือ กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมหลังยุคอุตสาหกรรมหรือสังคมหลังสมัยใหม่ และได้นำมาสู่ความขัดแย้งในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรม การตอบคำถามดังกล่าวนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของทฤษฎีขบวนการทางสังคมแบบใหม่

แต่อย่างไรก็ดี มีข้อถกเถียงที่ปรากฏในบทที่ 4 อย่างน้อย 2 ประเด็นก็คือ สิ่งที่เราเรียกว่า “ใหม่” ในขบวนการทางสังคมแบบใหม่คือ อะไร มีอะไรใหม่จริงหรือไม่ และขบวนการทางสังคมแบบใหม่ในประเทศโลกสาม มีลักษณะเฉพาะของความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่นำมาสู่การปรากฏตัวของขบวนการทางสังคมที่แตกต่างกันออกไปหรือไม่ อย่างไร ฯลฯ

การอภิปรายถกเถียงในประเด็นเงื่อนไข ปัจจัยที่นำมาสู่การปรากฏตัวของขบวนการทางสังคม สำหรับนักทฤษฎีการระดมทรัพยากร (บทที่ 2) และนักทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (บทที่ 4) มองว่า เงื่อนไขเชิงโครงสร้างเป็นเงื่อนไขจำเป็น แต่ไม่เพียงพอ ดังนั้น หัวใจของทฤษฎีการระดมทรัพยากรจึงอยู่ที่การตอบคำถามว่า ขบวนการทางสังคมเกิดขึ้นอย่างไร (How?)

3.ขบวนการทางสังคมเกิดขึ้นและเป็นอย่างไร (How?)

ในขณะที่ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่และทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่มีจุดเน้นในการตอบคำถาม “อย่างไร” (Why) ทฤษฎีขบวนการระดมทรัพยากร (บทที่ 2) (ซึ่งหมายรวมถึงทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง ในบทที่ 3) กลับสนใจที่จะตอบคำถาม “อย่างไร” (How?) กล่าวคือ ทฤษฎีการระดมทรัพยากรมองว่า ในการอธิบายการปรากฏตัวหรือการเกิดขึ้นของขบวนการทาง

สังคมนั้น เงื่อนไขเชิงโครงสร้างเป็นเงื่อนไขจำเป็น (necessary condition) แต่ต้องมีเงื่อนไขเพียงพอ (sufficiency condition) ด้วย โดยเห็นว่าปัจจัยในเชิงโครงสร้างที่นำมาสู่ความเดือดร้อน ความโกรธ ความรู้สึกว่าตนถูกฉ้อโกง ความต้องการ ฯลฯ มีอยู่ทุกหนแห่ง สิ่งดังกล่าวนี้ก็ได้นำมาสู่การกระทำรวมหมู่เสมอไป บางหมู่บางเหล่าก็ทำตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยไม่จ่าย (free rider)

ทฤษฎีการระดมทรัพยากรให้ความสนใจในด้านองค์การเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะในมิติด้านทรัพยากร ผู้นำ และยุทธวิธีเคลื่อนไหว ปัญหาในการระดมมวลชน การเลือกใช้อุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์การมีความสำคัญต่อขบวนการทางสังคม เพราะองค์การทำให้เกิดการลดต้นทุนการมีส่วนร่วม องค์การช่วยเพิ่มโอกาสของความสำเร็จมากกว่าที่ปัจเจกบุคคลจะสามารถทำได้ องค์การของขบวนการทางสังคมสามารถระดมทรัพยากรที่หลากหลายได้ รวมทั้งมีทักษะความสามารถซึ่งปัจเจกบุคคลไม่มี

ทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองซึ่งอยู่ภายใต้สำนักทฤษฎีการระดมทรัพยากร (บทที่ 3) ได้ขยายกรอบการวิเคราะห์มาสู่ปัจจัยหรือบริบทแวดล้อมของขบวนการทางสังคม กล่าวคือ การวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity structure) ที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางปฏิบัติการของขบวนการทางสังคม โดยมองว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างโอกาสทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้น การปฏิบัติการเคลื่อนไหวต่อสู้ และความสำเร็จ ล้มเหลวหรือผลสะท้อนของขบวนการทางสังคม

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยนักทฤษฎีภายในสำนักเดียวกันว่า ให้ความสนใจปัจจัยด้านองค์กรและโครงสร้างโอกาสทางการเมืองในการวิเคราะห์มากเกินไป การวิเคราะห์การระดมผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการทางสังคมต่างๆ ก็มีลักษณะหยุดนิ่งคงที่ (static) ไม่สามารถอธิบายการระดมในระดับจุลภาค (micro mobilization) ที่สำคัญคือ กระบวนการซึ่งทำให้ปัจเจกบุคคลตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวผู้คน ดังนั้น นักทฤษฎีการระดมทรัพยากรกลุ่มหนึ่ง จึงได้ “ตัวแบบการจัดระเบียบกรอบโครง” (frame alignment model) (ดูท้ายบทที่ 3) โดยใช้ฐานการวิเคราะห์จากทฤษฎีการวิเคราะห์กรอบโครง (frame analysis) ของ Erving Goffman ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ก็คือ การนำมิติทางวัฒนธรรมกลับเข้ามาในการอธิบายเพื่อตอบคำถามปัญหาการระดมในระดับจุลภาค เพื่อช่วยตอบคำถาม “อย่างไร” (How?) ในมิติซึ่งทฤษฎีการระดมทรัพยากรไม่ได้สนใจ วิเคราะห์ก็คือ กระบวนการสร้างและผลิตความหมาย และกระบวนการก่อตัวหรือการสร้าง/สถาปนาอัตลักษณ์ร่วมใหม่ของขบวนการทางสังคม

4.อะไรคือ การเมืองแบบขบวนการทางสังคม (Politics of Social Movement)

ในการศึกษาขบวนการทางสังคม ยังมีคำถามที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ “ทำไม” บางขบวนการทางสังคมจึงเติบโต มีพลังในการเคลื่อนไหวและประสบความสำเร็จ หรือสร้างผลสะท้อนได้ แต่ทำไมบางขบวนการทางสังคมจึงล้มเหลวตายจากไปจากสังคม อะไรคือ หัวใจของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวการต่อสู้ของการเมืองแบบขบวนการทางสังคม แตกต่างไปจากการเมืองแบบอื่นอย่างไร ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวเข้ามาเกี่ยวข้องกับคำถามแรกคือ ทำไมบางวิธีการต่อสู้ประสบความสำเร็จ หรือสร้างผลสะท้อนได้ ฯลฯ

ซึ่งในบทที่ 5 “ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม” เป็นการสำรวจงานศึกษาวิเคราะห์ที่ช่วยชี้ให้เห็นการเมืองแบบขบวนการทางสังคมในสายตาของทฤษฎีการระดมทรัพยากรผ่านประเด็นเรื่องยุทธวิธีการเคลื่อนไหว โดยการจัดประเภท ลักษณะ และพลวัตของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว เพื่อให้เห็นลักษณะเด่นว่ามีความแตกต่างไปจากการเมืองในระบบปกติ หรือการเมืองแบบกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน อย่างไร

ส่วนบทที่ 6 “ผลสำเร็จ ล้มเหลว หรือผลสะท้อนของขบวนการทางสังคม” เป็นการสำรวจเกณฑ์การชี้วัดเพื่อช่วยในการประเมิน ความสำเร็จ ล้มเหลว หรือผลสะท้อนของขบวนการทางสังคม ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า การเข้าใจการเมืองแบบขบวนการทางสังคมจะต้องไม่พิจารณาตัวชี้วัดในมิติกระบวนการนโยบายสาธารณะ กล่าวคือ มองเฉพาะผลสำเร็จจากการผลักดันนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นที่นิยมกันภายใต้การศึกษาผ่านทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน และนักวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่เน้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล หรือกระบวนการทางการเมืองเชิงสถาบันเท่านั้น แต่ทฤษฎีขบวนการทางสังคม(แบบใหม่) ชี้ให้เห็นพื้นที่การเมืองของขบวนการทางสังคมไม่ได้อยู่ในปริมาตรของการเมือง แต่มีจุดเน้นอยู่ที่พื้นที่วัฒนธรรม หรือประชาสังคม ดังนั้น ในมิติการศึกษาผลสะท้อนของขบวนการทางสังคมต้องคำนึงถึงหัวใจการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ด้วย

นอกจากการพิจารณาผลสำเร็จ ล้มเหลว หรือผลสะท้อนจากมิติตัวแปรตาม ในบทที่ 6 ยังได้สำรวจตัวแปรอิสระ หรือการพิจารณาเงื่อนไข ปัจจัยที่มีผลต่อผลสะท้อนของขบวนการทางสังคม โดยพยายามรวบรวมและประมวลสังเคราะห์จากงานศึกษา วิจัยต่างๆ เอาไว้เพื่อเป็นแนวทางในการตอบคำถามข้างต้นว่า “ทำไม” บางขบวนการทางสังคมสามารถสร้างพลังจนประสบความสำเร็จ หรือสร้างผลสะท้อนได้อย่างกว้างขวาง แต่ทำไมบางขบวนการจึงกลับล้มเหลวตายจาก

หนังสือเล่มนี้ เป็นเพียงการสำรวจทฤษฎีขบวนการทางสังคมร่วมสมัยเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางหรือแผนที่ในการหาคำถามหลักๆ จำนวนหนึ่งของการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม ดังที่พิจารณาข้างต้น โดยมีทฤษฎีสองกระแสหลักคือ ทฤษฎีการระดมทรัพยากร ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่นักทฤษฎีฟากทวีปอเมริกา และทฤษฎีขบวนการทางสังคมแบบใหม่ ของนักทฤษฎีฟากทวีปยุโรป ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้ล้วนวิพากษ์ทฤษฎีดั้งเดิมที่มีฐานคติในการมองพฤติกรรมรวมหมู่แบบไร้เหตุไร้ผล ไม่มีทฤษฎีใดอภิปรายแบบเห็นด้วยกับการมองขบวนการทางสังคมว่ามีลักษณะของมวลชนเคล้ากว้างไร้บรรทัดฐาน (anomic masses) แต่มองว่า ขบวนการทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ที่มีพลวัตและมีความแตกต่างหลากหลาย

กรอบโครงของหนังสือนี้ จึงเป็นประสานสองทฤษฎีเข้าด้วยกันเพื่อช่วยหาคำตอบ มากกว่าจะเป็นการวิพากษ์ทฤษฎีหนึ่งแล้วนำเสนออีกทฤษฎีหนึ่ง เพราะเห็นว่า ทั้งสองทฤษฎีมีจุดเน้นในการหาคำถามที่ต่างระดับการวิเคราะห์ กล่าวคือ การวิเคราะห์เงื่อนไข ปัจจัยเชิงโครงสร้างระดับมหภาคเป็นจุดเน้นของทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ และทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง ส่วนการวิเคราะห์ชุดของเงื่อนไข ปัจจัย ในระดับจุลภาค คือ จุดเน้นในการวิเคราะห์ของทฤษฎีการระดมทรัพยากร ที่มีจุดเน้นการอธิบายเรื่อง พลวัตของการระดม ทรัพยากรในการเคลื่อนไหว ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ผู้นำ เครือข่าย ฯลฯ กระบวนการสร้างนิยาม ความหมาย ด้านอัตลักษณ์ใหม่ ฯลฯ

จัดรูปแบบ: การเย็บ: บรรทัดแรก : 36 พ.

วันนี้ด้วย

จัดรูปแบบ: แบบอักษร: 16 พ.,
แบบอักษรภาษาไทยและภาษา
อื่นๆ: 16 พ.